

A minisztertanács határozata az 1952. évi „Kossuth-díj”-ak odaítéléséről

1. Természettudományok

20 ezer forintos „Kossuth-díj”-at kaptak: az orvostudományok terén kifejtett munkásságért:

Törő Imre egyetemi tanár, a celluláris elmélettel szembenálló új sejtosztási mechanizmus felfedezéséért.

A műszaki tudományok terén kifejtett munkásságért:

Vadász Elemér egyetemi tanár, a hazai mangánércnek genetikai elméletének kidolgozásáért és annak gyakorlati eredményeiért, valamint „Bauxitföldtán” c. művéért.

Szadeczky Kardoss Elemér egyetemi tanár, a barnaköszén áttörő kézzelani vizsgálatairól és ezzel kapcsolatos publikációiról.

A matematika terén kifejtett munkásságért:

Turán Pál egyetemi tanár, az analízis egy nagyjelentőségű új módszerének kidolgozásáért.

10 ezer forintos

„Kossuth-díj”-at kaptak:

a fizika terén kifejtett munkásságért:

Selényi Pál egyetemi tanár az optika terén végzett újabb kutatásaiért és publikációiról.

Simonyi Károly egyetemi tanár, a fizikai kutatás szempontjából nagyjelentőségű nagyfeszültségű gyorsító berendezésének hazai eszközökkel való megépítéséért.

A kémia terén kifejtett munkásságért:

Shay Géza egyetemi tanár, a pumi rugalmas és képlékeny alakítására vonatkozó ismereteket lényegesen továbbfejlesztő termodinamikai és kísérleti vizsgálatairól és ezek gyakorlati alkalmazásaiért.

Szalay Sándor egyetemi tanár eredményes geokémiai kutatásaiért.

Az orvostudományok terén kifejtett munkásságért:

Kiss Ferenc egyetemi tanár, a vegetatív idegrendszerrel és a nyirokerekre vonatkozó vizsgálatairól.

Id. Issekutz Béla egyetemi tanár, a kvaterner ammoniumbázisok gyógyszeriana és a magyar gyógyszeripar fejlesztése terén elért eredményeiért.

Ivánics György egyetemi tanár, a b-12 vitamin izolálásáért.

A mezőgazdasági tudományok terén kifejtett munkásságért:

Jávorka Sándor egyetemi tanár, a magyar flórakutatás szintéziséért tartalmazó művéért.

A műszaki tudományok terén kifejtett munkásságért:

Eszlő Péter egyetemi tanár a bányászásban fellépő közetmozgásokra vonatkozó elméleti és gyakorlati kutató munkáiért.

Pattanyus Géza egyetemi tanár, a szárnyalásos vizigépek kavitációs áramlási viszonyaira vonatkozó vizsgálatairól.

Mosonyi Emil a Vízlerőműtervező Iroda igazgatója, a Duna és Tisza szabályozásával kapcsolatban végzett hidrologiai kutatásaiért.

Forgó László a Hőtechnikai Intézet helyettes igazgatója, az apróborás hőköcsérelő elméletének kidolgozásáért.

A matematika terén kifejtett munkásságért:

Varga Ottó egyetemi tanár, a differenciálegometria munkáiért, főként a Finsler terekre vonatkozó kutatásaiért.

Szele Tibor egyetemi docens az Abel-féle csoportok elméletére vonatkozó strukturális vizsgálatairól, különös tekintettel a testelmélettel felfedezett analógiákra.

2. Társadalomtudományok

20 ezer forintos „Kossuth-díj”-at kaptak:

A művészettörténet terén kifejtett munkásságért:

Lyka Károly művészettörténész „Magyar művészetet Münchenben 1867—1896” című művéért.

10 ezer forintos Kossuth-díjat kaptak:

A filozófia terén kifejtett munkásságért:

Fogarasi Béla egyetemi tanár, „Logika” c. művéért.

A történettudomány terén kifejtett munkásságért:

I. Tóth Zoltán, a Magyar Tudományos Akadémia történettudományi intézetének osztályvezetője, „Parasztmunkák az erdélyi ércbányákból a XIX. század első felében” című művéért és egyéb publikációiról.

A nyelvészet terén kifejtett munkásságért:

Bárczy Géza egyetemi tanár, „A tihanyi apátság alapítólevele, mint nyelvi emlék” című művéért.

3. Művészet és irodalom

50 ezer forintos Kossuth-díjat kaptak:

A zeneművészet terén kifejtett munkásságért:

Kodály Zoltán zeneszerző és zeneudós, a Bartók Bélával közösen kezdeményezett nagy magyar népdalgyűjtemény I. kötetének, ennek a zenetudományunk kifejlésére terén kimagasló jelentőségű, s a társadalomtudományok egész körére kiható fontosságú műnek az elkészítéséért, valamint: „Kállai kettős” című, a magyar népzene feldolgozásában példamutatóan művészi szerzeményéért.

20 ezer forintos Kossuth-díjat kaptak:

A képzőművészet terén kifejtett munkásságért:

Mikus Sándor szobrászművész, a budapesti Sztálin-szobor megalkotásáért.

Az operaművészet terén kifejtett munkásságért:

Tóth Aladár, a Magyar Állami Operaház igazgatója, az Operaház fejlesztésében, kiváló művészi eredményeinek elérésében szerzett érdemeiért.

Svéd Sándor operaénekes, az „Anyegin” és „Alarcos bál” című operákban nyújtott kimagasló művészi alakításáért.

A filmművészet terén kifejtett munkásságért:

Tolnai Klári színművésznő, a „Dérnyé” című film címszerepében nyújtott kiemelkedő alakításáért.

10.000 forintos „Kossuth-díj”-at kaptak:

Az irodalom terén kifejtett munkásságért:

Benjamin László költő „Tűzkelessel” című verses kötetéért.

Veres Péter író „Pályamunkások” című alkotásáért.

Urbán Ernő író „Tűzkeresztység” című drámájáért és filmforgatókönyvéért.

A képzőművészet terén kifejtett munkásságért:

Konecsni György festőművész, „Vihar előtt” című közösen alkotott festményükért.

Csók István festőművész „Béke” című hármas képéért.

Glatz Oszkár festőművész „Leány könyvvel” című festményéért.

Csáki-Maronyák József festőművész 1951. évi folyamán kiállított arcképeiről és Rákosi portréjairól.

Benze László grafikusművész „Gondolj Koreára” c. rajzszorozatáért.

Beneked Jenő festőművész „A tanács első ülése” és „Partizánok” c. festményéért.

A népművészet terén kifejtett munkásságért:

Csenki Imre karmester, „Rabai Miklós koreográfus, az Állami Népi Együttes művészi vezetésében elért példamutató eredményekért.

A színművészet terén kifejtett munkásságért:

Dayka Margit színművésznő, a „Farkasok és bárányok” című színdarabban nyújtott alakításáért.

Ladányi Ferenc színművész, a „Tikos háború” és „Egő hid” c. színdarabban nyújtott alakításaiért.

Bartos Gyula színművész, a „Bánk bán”-ban Tiborc szerepének alakításáért.

Tökés Anna színművésznő a „Bánk bán”-ban Gertrudis szerepének alakításáért.

Szörényi Éva színművésznő a „Bánk bán”-ban Melinda szerepének alakításáért.

Az operaművészet terén kifejtett munkásságért:

Pless László karmester, az Operaház énekkarának jelentős fejlődését elősegítő művészi tevékenységéért, különös tekintettel a „Halka” c. operában nyújtott művészi teljesítményre.

Márk Tivadar jelmeztervező az „Anyegin”, „Hattyúk tava”, „Keszkenő” és „Halka” című operák jelmezterveiről.

A filmművészet terén kifejtett munkásságért:

Kalmár László filmrendező „Dérnyé” című film rendezéséért.

Homoki Nagy István filmrendező a „Vadvizország” és „Egy kerecseny története” c. filmekért.

Bán Frigyes filmrendező a „Tűzkeresztység” c. film rendezéséért.

4. Szocialista építő munka

20.000 forintos „Kossuth-díj”-at kaptak:

A kohó- és gépipar terén kifejtett munkásságért:

Ács Ernő a Műszeripari Kutatóintézet igazgatója, 24 csatornás ezeizmikus berendezés kivitelezéséért és egyéb jelentős találmányaiért.

A bányá- és energiaipar terén kifejtett munkásságért:

Varga József egyetemi tanár a szervezkemai kutatás terén elért elméleti és gyakorlati jelentőségű eredményeiért.

Gál Endre és Gerber Károly az Újításokat Kivitelező Vállalat főmérnöke, illetőleg mérnöke — a díj összegének egyenlő arányban jür-

tendő megosztásával — egy új, nagyteljesítményű fűtőberendezés kidolgozásáért és gyakorlati megvalósításáért.

A mezőgazdaság terén kifejtett munkásságért:

Porpáczy Aladár, a fertői kísérleti gazdaság vezetője, új gyümölcsfajták kialakítása terén végzett eredményes és irodalmi munkásságáért, továbbá a citromfélék meghonosítása terén elért kísérleti eredményeiért.

Westsik Vilmos, a nyíregyházi homokjavító kísérleti gazdaság vezetője, a laza homoktalajok terméshozamának növelésével kapcsolatos agrotechnikai kutató és irodalmi munkásságáért és gyakorlati eredményeiért.

10.000 forintos „Kossuth-díj”-at kaptak:

A kohó- és gépipar terén kifejtett munkásságért:

Dr. Tasnádi Andrásné, a Rákosi Művek metallográfiai laboratóriumának vezetője, a fémek felületvédelmével kapcsolatos eljárások kidolgozásáért és egyéb tudományos és gyakorlati jelentőségű munkáiért.

Progl József, az „Április 4. Gépgyár” szerelési osztályának vezetője, a Mátravidéki Erőmű, a tatabányai, komló, diósgyőri, ózdi, almásfüzitői, ajkai erőtelep és más erőtelepek szerelési munkálataiban szerzett érdemeiért, valamint nagyjelentőségű újításaiért.

Gazda Géza, a Rákosi Művek acélhengermű üzemének üzemvezetőhelyettese, a hulladékanyagok nagy megtakarítást jelentő hasznosításával kapcsolatos országos jelentőségű mozgalom elindításáért és a mozgalom kiszélesítésében szerzett érdemeiért.

Nagy Ferenc, a Budapesti Tűzállóanyaggyártó vegyi laboratóriumának vezetője, a kohászati tűzállóanyagok korszerű gyártástechnológiájának kidolgozásáért.

Deák János MÁVAG művezető, a művezetők között a munkafegyelem megszilárdításával, a norma-órák, a 480 perc teljes kihasználásával kapcsolatos mozgalom elindításáért, valamint kimagasló termelési eredményeiért.

Bódy Béla Ózdi Kohászati Üzem előhengerese. Brigádját szlahánovista szintre emelte, 1951-es tervét november 3-án befejezte, selejtszázalékát 0,19 százalékra csökkentette, élenjár a munkaverseny kezdeményezésében. Brigádjára többtermelési értéke 4 millió 200 ezer forint.

Mislobczky Mátyas a MÁVAG Kohászati Üzem előválszárna nevéhez fűződik országos viszonylatban a legrovidebb adagtartam elérése, gyorsolvasztási módszere eredményeként kemencéjének feszített tervét is túlteljesítette, kemencéje állandóan száz százaléknál felett teljesített, jó munkájának eredménye, hogy brigádjával terven felül 303 tonna minőségű nemesacél termelt.

Dr. Lukács József a Villamosipari Központi Kutatólaboratórium mérnöke, Bochner Endre Lajos, a Villamosipari Központi Kutatólaboratórium osztályvezetője. Kutató munkájuk eredménye jelentős vörösrézmetakarítás a távvezetéseknél és egyes villamosberendezéseknél, a túlfeszültséget levezető ellenállások hazai gyártása és több más jelentős újítás.

Röder Béla a Rákosi Művek esztergályosa, aki 1951-ben mozgalmat indított annak érdekében, hogy a szlahánovisták segítsék az elmaradottakat, adják át szlahánovista munkamódszereiket. Teljesítményszázaléka állandóan 2—300 százaléknál felett van. Az általa elindított munkamozgalom az ipar minden területén gyökeret vert és erősen terjed.

A bányá- és energiaipar terén kifejtett munkásságért:

Székely Lajos a dorogi szénbányászati tröszt főmérnöke, a Dorogi Szénbánya Vállalat 1951. évi kimagasló eredményeinek elérésében szerzett érdemeiért, valamint az áknák víztelenítése, továbbá a széleshomlokú gépi fejtési módok bevezetése terén végzett munkásságáért.

Dr. László Antal vegyész-mérnök, a Nehézevegypari Kutatóintézet kutatómérnöke, a vegyészeti kutatás terén elért eredményeiért.

Dr. Földi Zoltán, a Chinoin-tyár kutatómérnöke, a penicillin kutatás és gyártás terén elért eredményeiért, valamint több más jelentős üzemi eljárás kidolgozásában való részvételéért.

Nagy Gábor, a borsodi kooperáció beruházási megbízottja a barnaszén elgázostás terén hazánkban eddig nem alkalmazott eljárás kidolgozásáért és felfűzési megvalósításáért.

Loy Árpád, az albertlepi szénbányák szlahánovista frontmestere a széntermelési eredmények állandó

fokozásával kapcsolatos mozgalom elindításáért, a mozgalom kiszélesítésében szerzett érdemeiért, valamint kimagasló termelési eredményeiért.

Patsch Ferenc, a Dunántúli Ásványokajkúató és Mélyfűró Vállalat fűrási üzemvezetője, a mélyfűrás terén elért kiváló eredményeiért és nagy idő és költségmegtakarítást biztosító munkásságáért.

Kántás Károly egyetemi tanár az olajbányászat termelékenységét jelentősen emelő módszerek kidolgozásáért.

Az építőipar terén kifejtett munkásságért:

Mokk László építész-mérnök, a 31. sz. építőipari tröszt műszaki osztályának vezetője, a November 7. Erőmű, valamint más ipari művek építkezésénél az előgyártott nagyelemek alkalmazása terén szerzett érdemeiért.

Pálóc Ferenc, a 63/5. sz. Álami Építőipari Vállalat szlahánovista közművese, a Makszimenko-féle gyorsfajásási módszer elterjesztése terén szerzett érdemeiért, valamint kimagasló termelési eredményeiért.

Farkasdi Zoltán, a Mezőgazdasági Épület és Településtervező Iroda főmérnöke, a mezőgazdasági, különösen pedig az állattenyésztési, építkezéseknél az anyagtakarékosság és gazdaságosság szempontjainak messzemenő érvényesítéséért, amellyel népgazdaságunknak az 1951-ben megvalósított építkezéseknél mintegy 160 millió forint megtakarítást biztosított, a pártkongresszus tiszteletére tett fejtésénél, sával több mint százezer kg vas megtakarítását érte el.

A könnyűipar terén kifejtett munkásságért:

Csepreghy Győző, a Szegedi Textiltömbinát műszaki vezetője, a Szlahánovisták komplexmozgalom megteremtéséért és e mozgalom kiszélesítésében szerzett érdemeiért, valamint több jelentős újításáért.

Domonkos Endre, a Ruháipari Gépjárató főmérnök-igazgatóhelyettese, a ruházati ipar részére szükséges speciális gép és gépkészítés, gyártás műszaki megvalósítása és megszervezése terén szerzett úttörő érdemeiért.

A közlekedésügy terén kifejtett munkásságért:

Bereznai Oszkár gépészmérnök, a közlekedésügyi minisztérium vasúti főosztályának csoportvezetője, a pályafenntartási szolgálat megjavítása terén nagyjelentőségű pályafelépítmenyi mérőkocsi megkonstruálásáért.

Lőcsei János főmozdonyvezető, Ormándi István és Horváth III. János fűtők — a díj összegének fel-negyed-negyed arányban történő megosztásával. Lőcsei János brigádját a legjobbak közé tartozik. Élenjárnak a munkában, jó javaslatokkal és kezdeményezésekkel előbbre viszik a versenymozgalmat. A brigád az ősi forgalomban kilométer tervét 129 százalékkal túlteljesítette, 135 tonna szénmegtakarítást ért el és ezzel tervét 122 százalékra teljesítette.

A szovjet tapasztalatok tanulmányozásával tudtam mindig új javaslatokkal segíteni a termelés emelkedését

Csepreghy Győző elvtárs, a Szegedi Textilművek Kossuth-díjjal kitüntetett fonoda vezetőjének nyilatkozata

Szombaton adták át Budapesten az 1952. évi Kossuth-díjakat. A kitüntetettek között van Csepreghy Győző elvtárs, a Szegedi Textilművek szlahánovista fonoda vezetője.

Csepreghy elvtárs már akkor az üzemben dolgozott, amikor az első fonó-, kártoló- és nyújtógépek megérkeztek a Szovjetunióból. Azóta az újabb és újabb munkamódszerek bevezetésével, a nehézségek leküzdésével kiérdemelte az üzem dolgozóinak elismerését és bizalmát. Az ő jó munkája is hozzájárult ahhoz, hogy az üzem háromszor nyerte el az évi-üzem-címet és kétszeres büszke tulajdonosa a minisztertanács vándorzáslistájának.

— Nem volt könnyű az út idáig — mondja Csepreghy Győző — nagyon sok akadály tornyosult elötünk, amikor 1950 januárjában megkezdjük a termelői munkát. A legnagyobb nehézségek idején sziltek segítségünkre a szovjet elvtársak. Nagyon sokat tanultam a gépek felszerelését irányító mérnököktől, aki részletesen elmagyarázta a gépek működését és később, hogy üzemünk minden dolgozója számára hozzáférhetővé tegye a szovjet tapasztalatokat, elküldte hozzáml a gépekre vonatkozó szovjet szakirodalmat is. Ma már számtalan magyarra fordított szovjet szakirodalmat is.

A mezőgazdaság terén kifejtett munkásságért:

Simon Bálint földműves, a mezővári „Béke”-termelőszövetkezet elnöke, kinek vezetésével a termelőszövetkezet 1951-ben Szolnok megye élenjáró termelőszövetkezetévé fejlődött. Az irányítása alatt álló termelőszövetkezetnek a szikes talajviszonyokat figyelembe véve kiváló terméseredményei vannak: búzából 16,2 mázsa, árpából 17,2 mázsa, gypszból 6,45 mázsa, kukoricából 28 mázsa, takarmányrépából 400 mázsa, rizsből pedig 22 mázsa átlagtermést értek el. Az évvégi számadáskor a tagok között 1 millió 454.000 forint értékű természetbeni jutalmat, valamint 626.700 forint készpénzi osztottak szét. A termelőszövetkezet élenjár a mezőgazdasági munkák elvégzésében.

A közegészségügy fejlesztése terén kifejtett munkásságért:

Dr. Kapus Gyula a Madarász-utcai csecsemő- és gyermekkorház igazgatófőorvosa a gyermekellátás új rendszerének megszervezéséért, a Madarász-utcai gyermekkorházhoz kapcsolta a XIII. kerület egy részének gyermekintézményeit, valamint a körzeti gyermekellátást, biztosítva ezzel a gyermekek minőségileg jobb egészségügyi ellátását, valamint az egészségügyi káderek magasfokú szakmai továbbképzését.

Dr. Szabó Zoltán, a tatabányai Tüdőbeteggyógyászati Intézet vezetője, az üzemi szűrések és a betegellenőrzés példás megszervezése terén szerzett érdemeiért.

Dr. Nagy Dénes orvos „Röntgen-anatomia” c. tankönyvéért.

A közoktatás terén kifejtett munkásságért:

Mutnyánszky Ádám egyetemi tanár a szemléltető módszert mintaszerűen alkalmazó kiemelkedő oktató és nevelő tevékenységéért.

Kovács Dezsőné, a Budapest II. Mártírok-úti Általános iskola tanítónője, Gertőczy Lajosné, a Budapest II. Városmajort-utcai Általános iskola tanítónője, Daniss Imréné a Kaposvári Séta-téri Általános iskola tanítónője és Magyar Ilona, a kecskeméti Tanfőlképző Intézet gyakorlati iskolájának tanítónője — a díj összegének egyenlő arányban történő megosztásával — „Módszertani kézikönyv az általános iskola I. osztályának olvasóirás tanításához” c. közösen írt kiadványukért, valamint kiváló oktató és nevelő munkájukért.

— A legdöntőbb fordulat üzemünkben az Alkotmányunk születésének első évfordulója tiszteletére folyó verseny során következett be. Felkerestem Sz. I. Altuhov szovjet főmérnököt, hogy adjon tanácsot, milyen módszerrel tudnánk ugrászerűen termelésemelkedést elérni. Altuhov elvtárs javaslatára vezettük be a komplex-szlahánovista mozgalmat. Ez a Kovaljov-, a Vorosin-, a Korabelnyikova- és egyéb mozgalmakat, a dolgozók sok más, hasznos kezdeményezését egyesíti magában. A komplex-szlahánovista mozgalom eredményeként az 1951. év negyedik negyedében 200.000 kilóval több fonalat termeltünk, mint az első negyedében. Erre az időszakra esett az évi-üzem-jelvény másodszori és harmadszori a minisztertanási vándorzáslistára kéréses elnyerése.

Csepreghy Győző nem elégszik meg az elért eredményekkel. Javaslatára nemrég vezeték be a minőség újfajta értékelését. Ez a módszer jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy a Rákosi Mátyas születésnapjára folyó versenyben 7,2 százalékos minőségi javulást értek el.